

Networking in Excellence

Podstawy ESOKJ

Impressum

Wydawca

ELCL Deutschland GmbH
Schanzenstr. 35
51063 Köln

Stan na

Luty 2010

Prawa autorskie

Treści niniejszego zeszytu mogą być powielane w szkołach członkowskich ELCL Quality Alliance. Wszelkie wykraczające poza owe ramy próby reprodukcji fotomechanicznej lub jakiegokolwiek innej wymagają zgody autora. Użyte w niniejszej publikacji wyniki badań osób trzecich zostały opatrzone przypisami.

© ELCL Deutschland GmbH

Spis treści:

1. Wprowadzenie	3
2. Model kompetencyjny	3
3. Sześć poziomów biegłości	5
4. Przestrzenie życiowe	6
5. Szablon samooceny	7
Literatura	8

Wskazówka

Mając na uwadze przejrzystość tekstu, w przypadku podawania nazw zawodów, jak np. nauczyciel, współpracownik itd., zrezygnowano z jednoczesnego podawania formy męskiej i żeńskiej. Oczywiście jest jednak, iż w domyśle odnosić je należy do przedstawicieli obu płci.

1. Wprowadzenie

„Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie, ocena” ESOKJ oferuje jednolite kryteria uczenia się, nauczania oraz oceniania. Certyfikaty, dyplomy językowe, oceny mogą być obecnie odczytywane i rozumiane niezależnie od tego, w jakim kraju i przez jaką instytucję zostały wystawione. W życiu zawodowym taka kultura przejrzystości daje w kraju i za granicą gwarancję pracodawcom i pracownikom, nauczycielom i uczącym się. Tym samym stworzone zostało istotne ułatwienie zwiększającej się mobilności, wielojęzyczności oraz wielokulturowości w obrębie Europy. Intensywność i jakość badań, prób i dociekań, które wraz z publikacją przez Radę Europy zostały zakończone, nadaje ESOKJ wagę obowiązywania, jakiej nie posiada żaden inny system opisu.

Wspólny system opisu kształcenia

- rozwinięty został na polecenie Rady Europy
- polecany jest przez Radę Unii Europejskiej
- uwzględnia się go w koncepcji ramowej Paszportu Europejskiego
- został przejęty do narodowych ramowych programów nauczania

Obecnie ESOKJ stał się uznanym standardem w uczeniu się języków obcych, przedsiębiorstwa z wszystkich dziedzin gospodarki światowej – jak np. 3M Deutschland, Allianz, Audi, BASF, BMW, Ford, VW, Porsche, Mercedes Benz, Credit Suisse, Deutsche Bank, Dresdner Bank, UBS, DBV Winterthur, Lufthansa, T-Mobil, Alcatel, Siemens, Kodak, Degussa, Dornier, Esso, Henkel, Hewlett-Packard, IBM, EADS, Michelin, Rheinmetall, Schering, Merck – uznają ESOKJ i wspierają jego zalecenia. Doszło nawet do tego, że Niemiecka Izba Przemysłowa (DIHK) posiadająca 3,5 miliona członków, wydała dla nich zalecenie akceptowania wyłącznie certyfikatów zgodnych z zaleceniami ESOKJ. Ponadto zalecenia ESOKJ w całej Europie wprowadzone zostały do ramowych programów nauczania w szkołach państwowych.

Przedmiotem opisów ESOKJ są wszystkie aspekty nauczania, uczenia się i oceniania. Opisy te są niezależne od miejsca nauki, grup celowych oraz metod i orientują się według zawsze tych samych kryteriów. ESOKJ prezentuje szerokie spektrum inicjatyw i założeń oraz oferuje grupie celowej, w drodze refleksji, odpowiednie i metodycznie sensowne ścieżki wiodące do stworzenia lub wyboru celu nauczania, czy też sytuacji dydaktycznej.

Punkt odniesienia stanowi skupienie się na autentycznej komunikacji językowej oraz zdolności do działania w różnych sytuacjach. ESOKJ jest tym samym zupełnie niedogmatyczny i prowadzi do przesunięcia priorytetów:

- od uczestnika do partnera edukacyjnego
- od nauczyciela do towarzysza procesu nauczania
- od lekcji do uczenia się

2. Model kompetencyjny

Model kompetencyjny warunków ramowych definiowany jest jako model działania językowego. Model ten opisuje, co oznacza opanowanie języka obcego oraz jak najlepiej sformułować każdorazowy stopień opanowania języka w każdym wymiarze i w odniesieniu do każdej kompetencji składowej. Wytyczne ramowe same w sobie nie są wprawdzie instrumentem diagno-

stycznym, systematyzują jednak wymiary i stopnie zdolności do działania językowego, konkretyzują je poprzez realne wyznaczniki i stają się tym samym dobrym punktem wyjścia do tworzenia zadań, testów oraz innych procedur egzaminacyjnych. Rozróżnia się następujące kompetencje:

Kompetencje ogólne:

- Deklaratywna wiedza (o świecie)
- Ogólne umiejętności praktyczne i wiedza proceduralna,
- Kompetencje osobowościowe (poglądy, motywacje, wartości, styl poznawczy i wiele innych czynników osobowościowych),
- Zdolność do uczenia się (świadomość językowa i komunikacyjna, techniki uczenia się)

Kompetencje komunikacyjne wywodzące się z języka (kompetencje sensu stricto):

- Kompetencje lingwistyczne (wiedza językowa oraz znajomość reguł i ich zastosowania),
- Kompetencje socjolingwistyczne (świadomość socjokulturowych uwarunkowań użycia języka i ich przestrzeganie),
- Kompetencje pragmatyczne (funkcjonalne użycie zasobów językowych)

Kompetencje te uzupełniane są strategiami komunikacyjnymi oraz zdolnościami interkulturowymi. Nie da się obserwować ich bezpośrednio, utrwalają się w różnych pisemnych i ustnych językowych działaniach komunikacyjnych

- recepcji
- interakcji
- produkcji

Generalnie ujawnia się tu pokrewieństwo z pozostałymi obszarami działalności komunikacyjnej, jak rozumienie ze słuchu, czytanie ze zrozumieniem, interakcja ustna, monologowa produkcja językowa oraz pisanie.

Owe, mają miejsce w określonych domenach (np. publicznej, prywatnej, zawodowej) oraz odpowiednich sytuacjach i podlegają dalszej specyfikacji w odniesieniu do recepcji, interakcji, produkcji, pisania, słuchania (rozumienie native speakera, prowadzenie dyskusji itp.). Komunikacyjne działania językowe konkretyzują się zawsze w rozwiązywaniu określonych zadań, z określonych okazji, z różną złożonością działania itp. Te dodatkowe kategorie i parametry performatywne jak i ich rozróżnienie są konieczne, aby znaleźć wystarczającą ilość specyficznych kontekstów dla opisu poziomu działania, struktury i sformułowania sekwencji działań oraz konstrukcji przykładowych zadań testowych. Kompetencje te należy przypisać danej osobie jedynie wtedy, gdy może pokazać je w różnych kontekstach.

Wytyczne ramowe oferują zróżnicowany model kompetencyjny dla obszaru znajomości języka obcego, dostarczając określonej liczby kryteriów i skal oceny, które pozwalają na względnie dokładne i pewne zaklasyfikowanie osoby uczącej się języka obcego, po rozwiązaniu przez nią określonych zadań, do określonego poziomu kompetencyjnego – a więc otrzymania pewnej wypowiedzi na temat tego jak dobrze coś potrafi i gdzie na skali ogólnej umieścić jego wynik.

3. Sześć poziomów biegłości

Zasadniczo ESOKJ przewiduje sześć poziomów biegłości (A1, A2, B1, B2, C1, C2).

Poziom A1 i A2 określają podstawową znajomość językową, B1 i B2 samodzielne posługiwanie się językiem, a C1 i C2 biegłe użycie języka.

Biegłe posługiwanie się językiem (Proficient User)
--

C2 (Mastery) C1 (Effective Operational Proficiency)
--

Poziom samodzielności (Independent User)
--

B2 (Vantage) B1 (Threshold)

Poziom podstawowy (Basic User)
--

A2 (Waystage) A1 (Breakthrough)

Dla każdego poziomu biegłości otrzymujemy opis jakie sprawności powinni osiąść użytkownicy języka (opisy 'can do'), nie zaś iloma słówkami, strukturami i w jakim stopniu dokładności mieliby władać. Najistotniejsze są przy tym kompetencje komunikacyjne. Kompetencje poprawności językowej muszą im być podporządkowane.

Opisy 'can do' naniesione zostają wpiern na wymiar globalny:

B1	(użytkownik języka) rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych mu spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafi radzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży po danym obszarze językowym. Potrafi stworzyć proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są mu znane bądź go interesują. Potrafi opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, krótko uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.
-----------	---

Aby osiąść komunikacyjne umiejętności...

- mówienia – udział w rozmowie (porozumiewanie się) / interakcja
- mówienia – spójna wypowiedź (samodzielne wypowiedanie się)/ produkcja
- czytania ze zrozumieniem
- rozumienia ze słuchu
- pisanie

należy rozwijać odpowiednie środki językowe (słownictwo, gramatykę, wymowę i intonację, ortografię). Środki językowe mają tym samym funkcję pośredniczącą i służą rozwijaniu właściwych czynności językowych w obrębie powyższych pięciu komunikacyjnych umiejętności.

ESOKJ rozróżnia w komunikacyjnym działaniu jakim jest „mówienie” produktywne i interaktywne użycie języka. I tak na przykład pracownik działu handlu zagranicznego musi się odznaczać dobrą umiejętnością komunikacji interaktywnej „porozumiewania się”, podczas gdy od obsługi w branży hotelowej i gastronomicznej będziemy raczej oczekiwać produktywnej kompetencji „spójnej wypowiedzi”.

	Udział w rozmowie (porozumiewanie się)	Spójna wypowiedź
B2	Potrafi porozumiewać się na tyle płynnie i spontanicznie, by prowadzić normalną rozmowę z rodzimym użytkownikiem danego języka, nie powodując przy tym napięcia u którejkolwiek ze stron. Potrafi wziąć aktywny udział w dyskusji, uzasadniając i broniąc swych poglądów.	Potrafi - w szerokim zakresie tematów - formułować przejrzyste i szczegółowe wypowiedzi. Potrafi wyjaśnić swoje stanowisko w sprawach będących przedmiotem rozmowy, rozważając wady i zalety różnych rozwiązań.
B1	Potrafi radzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży po danym obszarze językowym. Potrafi bez specjalnego przygotowania wziąć udział w rozmowie na tematy mu znane bądź z kręgu jego osobistych zainteresowań lub też odnoszące się do ogólnych zagadnień życia codziennego, rodziny, hobby, pracy, podróży i aktualnych wydarzeń.	Potrafi w prostych, spójnych zdaniach opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia. Potrafi krótko uzasadnić i wyjaśnić swoje opinie i plany. Potrafi opowiedzieć historyjkę, przedstawić treść filmu lub książki i opisać reakcje.

W efekcie rozróżnienie poziomów biegłości oraz umiejętności pozwala na określenie profilu kompetencyjnego każdego języka celowego. Przykład profilu kompetencyjnego języka obcego

	Rozumienie ze słuchu	Czytanie ze zrozumieniem	Udział w rozmowie	Spójna wypowiedź	Pisanie
C2					
C1		x			
B2	x		x		
B1				x	x
A2					
A1					

4. Przestrzenie życiowe

Każde użycie języka następuje w kontekście określonych przestrzeni życiowych i językowych (domen), które nadają strukturę życiu społecznemu. Opis poszczególnych sfer w ESOKJ jest dość ogólny. Zgodnie z klasycznym podziałem socjolingwistycznym, język używany jest w czterech przestrzeniach życiowych: publicznej, prywatnej, zawodowej i edukacyjnej. Odpowiednio do tego kontekstu konieczne jest precyzyjne sformułowanie opisów 'can do'

zorientowanych na grupę celową, dziedzinę życia, oraz sytuację, w której należy podjąć działanie. ESOKJ dostarcza tu szeregu przykładowych opisów, wskazuje jednak jednocześnie i to z przekonującego powodu, iż to zadaniem autorów ramowych programów nauczania, autorów podręczników oraz osób odpowiedzialnych za projekty powinno być dalsze tworzenie precyzyjnych opisów 'can do' w odniesieniu do poziomów i sprawności.

Następujący przykład opisuje taki efekt autorskich wysiłków. W tym przypadku Niemiecka Izba Przemysłowo-Handlowa oraz przedsiębiorstwa WBT i Henkel stworzyły wspólnie opisy 'can do' dla celów zawodowych.

	Rozumienie ze słuchu	Czytanie ze zrozumieniem
B2	Potrafi zrozumieć istotne elementy informacji /prezentacji/ dyskusji związane z przestrzenią zawodową, jeśli używa się języka standardowego	Potrafi czytać korespondencję dotyczącą jego przestrzeni zawodowej oraz wyłoić z niej najważniejsze punkty. Potrafi zrozumieć szczegółowo teksty z zakresu swojego obszaru zawodowego łącznie z prezentacjami graficznymi. Potrafi selektywnie korzystać z odpowiednich leksykonów.
B1	Potrafi zrozumieć najważniejsze aspekty dłuższych rozmów/narad, odnoszących się do mniej skomplikowanych prezentacji obszaru działania, jeśli mówi się wyraźnie i używa języka standardowego.	Potrafi zrozumieć standardową korespondencję z urzędów i firm. Potrafi wybiórczo czytać wiadomości i inne teksty np. broszury, aby wydobyć z nich najważniejsze informacje (co, kto, gdzie, kiedy, jak). Potrafi zrozumieć podstawowy sens oraz istotne szczegóły w artykułach i sprawozdaniach na tematy zaczerpnięte z własnego obszaru zawodowego.

5. Szablon samooceny

Za pomocą tego szablonu ESOKJ zapewnia uczącym się instrument, którego dotychczas brakowało w procesie uczenia się/ nauczania. Po raz pierwszy także uczący się ocenić może swoje kompetencje językowe i to w języku, który rozumie (potrafię...). Tym samym uczący się staje się partnerem procesu nauczania i opanowywania języka obcego. Szablon stanowi istotny warunek na drodze ku społeczeństwu opartemu na wiedzy. Do samooceny dołączają się samodzielne uczenie się i samodzielne sterowanie procesem nauki.

	Czytanie ze zrozumieniem	Rozumienie ze słuchu
B1	Potrafię zrozumieć teksty składające się głównie ze słów najczęściej występujących, dotyczących życia codziennego lub zawodowego. Rozumiem opisy wydarzeń, uczuć i pragnień zawarte w prywatnej korespondencji.	Potrafię zrozumieć główne myśli zawarte w jasnej, sformułowanej w standardowej odmianie języka wypowiedzi na znane mi tematy, typowe dla domu, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafię zrozumieć główne wątki wielu programów radiowych i telewizyjnych traktujących o sprawach bieżących lub o sprawach interesujących mnie prywatnie lub zawodowo – wtedy, kiedy te informacje są podawane stosunkowo wolno i wyraźnie.

A2	Potrafię czytać ze zrozumieniem krótkie, proste teksty. Potrafię wyłowić z autentycznych tekstów codziennego użytku (np. ogłoszeń, ulotek, karty dań, czy rozkładów jazdy) konkretne, przewidywalne informacje, potrafię także pisać krótkie, proste listy prywatne.	Potrafię zrozumieć wyrażenia i najczęściej używane słowa, związane ze sprawami dla mnie ważnymi (np. podstawowe informacje dotyczące mnie i mojej rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia). Potrafię zrozumieć główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.
-----------	--	---

Rainer Tamchina dociera do sedna sprawy: „mierzy się i ocenia kompetencje, nie braki, tak jak w, wciąż jeszcze, wielu systemach oceny, egzaminowania oraz wystawiania świadectw opisujących umiejętności poprzez stwierdzone 'nieumiejętności' (błędy). Tym samym ESOKJ wskazuje „drogi do nowej kultury ewaluacji” (Ingeborg Christ), która pojęciu błędu, ocenom oraz (formalnym) opiniom, a także świadectwom pracy nadać może nową jakość [...] uczeń staje się aktywnym komponentem procesu ewaluacji – poprzez samoocenę oraz konsekwentną refleksję swej ścieżki edukacyjnej i postępu w nauce; dysponuje zarazem kryteriami, którymi kierować muszą się również dotychczasowe 'instancje oceniające'. Zaczyna chwiać się kolejny monopol: 'władza oceniania' szkół oraz uczelni.” (R. Tamchina, 2003)

Literatura:

Klieme, Eckhard; Avenarius, Hermann; Blum, Werner; Döbrich, Peter; Gruber, Hans; Prenzel, Manfred; Reiss, Kristina; Riquarts, Kurt; Rost, Jürgen; Tenorth, Heinz-Elmar; Vollmer, Helmuth J. (2007): Zur Entwicklung nationaler Bildungsstandards. Bonn: BMBF

Europarat – Rat für kulturelle Zusammenarbeit (2001): Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: Lernen, Lehren, Beurteilen, Berlin (wersja niemiecka)

Tamchina, Rainer (2003): Warum brauchen wir den GER?, Hamburg